

Albert Sándor

Lehajtott fővel, céltalanul?

A gútai Országos Tanévnyitó ünnepségen fogalmazta meg az egyik előadó, hogy ne meghunyászkodva, lehajtott fővel végezzük munkánkat, mert így nem látjuk az előttünk lévő célokat.

Egyre gyakrabban van olyan érzésem, hogy a felvidéki magyar iskolák és pedagógusok nem hisznek saját magukban. Kelletlenül, de beletörődnek a minisztérium packázásába.

Pedig nem lenne szabad!

Nem mondok semmi újat, ha konsztatálom, hogy a nemzetközi PISA felméréseken Szlovákia már évek óta nagyon gyengén teljesít. Az értő olvasás hiánya negatívan befolyásolja a gyerekek továbbtanulását is, más tantárgyak tananyagának elsajátítását, ezért nem szabad elbagatellizálni. Magyarországon pl. külön tantárgyként szerepel a tanulás tanítása.

Egyéni kezdeményezések formájában Szlovákiában is történtek előrelépések ezen a területen, de átütő sikerekre nem számíthatunk. Comenius, a pedagógiai optimizmus kapcsán csaknem ötszáz esztendővel ezelőtt megfogalmazta, hogy minden „normális” gyerek képes bármilyen tananyag elsajátítására, ha elegendő idő és megfelelő feltételek állnak rendelkezésére. Az értő olvasás elsajátításának egyik problémája éppen az időtényező. A tanulók többségének egyszerűen több időre van szüksége az olvasási készségek tökéletes elsajátítására.

A másik tényező a tanítás módszertana, de ebbe most ne menjünk bele.

Ha ez országos probléma – márpedig az –, akkor az oktatási tárca részéről az lett volna a logikus lépés, ha növeli az anyanyelv oktatására szánt időkeretet mind a szlovák, mind a magyar iskolákban. De nem ezt tette, hanem ellenkezőleg, csökkentette azt – legalábbis a magyar tanítási nyelvű iskolákban. Ezzel viszont bünt követ el, mert lehetetlenné teszi, hogy a magyar iskolák tanulói legalább annyit és olyan szinten foglalkozzanak anyanyelvükkel, mint teszik azt

szlovák iskolatársaik. Ezt nem lett volna szabad elfogadnunk, ebbe nem lett volna szabad beletörödnünk. Ez a diszkrimináció legdurvább formája. Ezért a tetteért a minisztert akár bíróság elé lehetett volna citálni. Nincs az az igazságszolgáltatási fórum, ahol az órakeretről szóló miniszteri rendelet ne bukna el.

A miniszteri rendeletben meghatározott órakeretekhez nem lett volna szabad alkalmazkodnunk, mert ez az anyanyelvi oktatásunk leépítését jelenti. A miniszter visszautasította több tízezer szülő petícióját, a petíciós bizottságot pedig többórás várakozással megalázta, és az EU parlamenti képviselőinek kérésére sem reagált érdemben. Az ún. szabad órák, amire a miniszter úr hivatkozik, az iskola saját arculatának a kialakítására szolgálnak – és nem arra, hogy ezekkel pótoljuk az önkényesen (miniszteri rendelettel) elvett anyanyelvi órákat.

Nem kellene megfélekednünk arról sem, hogy az osztálylétszámokat meghatározó törvény érvényben maradt – igaz, kaptunk egy év halasztást. Ezt az időt viszont arra kellene kihasználni, hogy megfogalmazzuk, mit is akarunk.

Problémamegoldás közben az ember hibázhat. Helytelen információkból kiindulva esetleg rossz döntést is hozhat. Az így bekövetkezett hibákat viszont idővel korigálni lehet. Az viszont megbocsáthatatlan bűn, ha a döntés következményeitől félve inkább nem teszünk semmit. Várjuk, hogy a probléma magától megoldódjon.

Ez azonban magától nem fog megoldódni!

A kisiskolákkal kapcsolatban néha az az érzésem, hogy valami csodára várunk, pedig csodák nincsenek. Iskoláink mai szerkezete hosszú távon fenntarthatatlan. Osztályaink feleakora létszámmal működnek, mint az országos átlag. Ennyi gyerekkel egyszerűen nem lehet megtölteni a 262 általános iskolánkat. Azzal, hogy erről nem beszélünk, azzal, hogy ezt nem

merjük kimondani, a probléma még létezik, sőt egyre kezelhetlenebbé válik.

A 2009-es gazdasági válsággal kapcsolatban jeles közgazdászok arra figyelmeztettek, hogy ne a válságot hangsúlyozzuk. Kezeljük a helyzetet lehetőségként, pénzügyi problémáink rendbetételének lehetőségeként. A mi esetünkben az osztálylétszámokat meghatározó törvény is egy lehetőség iskolahálózatunk átértékelésére és hatékonyabbá tételére. Ne azon siránkozunk, hogy néhány kisiskolát esetleg be kell áldozni, habár tisztában vagyok azzal, hogy az érintetteknek ez mennyire fájó. Az legyen szemünk előtt, hogy a fennmaradó iskolákat jobbá, hatékonyabbá tehetjük.

A kérdés persze az, hogy ki az illetékes. Ki indítsa el ezt a hálátlan folyamatot? Ám amíg ezen morfondírozunk, iskoláink egyenként fognak bezárni – és onnan már nincs visszaút.

A probléma az (is), hogy az iskolaigazgatók ellenérdekeltek, mert az esetleges összevonások után elveszthetik funkcióikat. A polgármesterek egy-egy iskola-összevonás kapcsán pedig elveszthetik választóik kegyeit.

És itt a kör bezárul.

Félő tehát, hogy iskoláink szerkezeti átalakítására csak felső utasítás révén kerül majd sor. Majd valaki ott fenn eldönti helyettünk, hogy melyik iskolánkat zárják be, és melyiket melyikkel vonják össze. Ebben viszont nem lesz köszönet, abban biztosak lehetünk!

Más megoldás, más lehetőség viszont nincs:

- megvárjuk a felsőbb utasítást, és fogcsikorgatva beletörödnünk a változtathatatlanba, iskolahálózatunk leépítésébe,
- kidolgozzuk saját elképzeléseinket, amelyeknek középpontjában iskoláink hatékonyságának növelése lesz, és mindent megteszünk azért, hogy elképzeléseinket valóra váltsuk.

Én a második megoldást javaslom!